

INDIVIDUALNE VS KOLEKTIVNE

Individualne i kolektivne odluke su dva različita pristupa donošenju odluka.

Individualne odluke donosi jedna osoba ili u ovom slučaju jedno poduzeće. Ovaj pristup može biti brži i efikasniji.

Ipak, individualne odluke mogu biti podložnije pristrasnostima i ograničenim perspektivama, jer se oslanjaju samo na mišljenje jedne osobe.

S druge strane, Kolektivne odluke se donose u grupi više ljudi. Ovaj pristup omogućava raznolikost mišljenja, što može dovesti do boljih i promišljenijih rešenja. Međutim, kolektivne odluke mogu biti sporije i zahtijevati više vremena, jer je potrebno uskladiti stavove i mišljenja više ljudi.

Poduzeća i pojedinci na tržištu privatnih dobara donose individualne odluke o proizvodnji i potrošnji na temelju sustava cijena i količina te žele maksimizirati svoje blagostanje (korisnost, profit). Tako i političari na tzv. „političkom tržištu“ žele maksimizirati glasove i pobijediti na izborima. Političari se bore za glasove nudeći programe (obećanja), a programi su u biti razna javna dobra i usluge (ceste, kanalizacija, škole, vrtići, bolje zdravstvo, zaštita okoliša itd.). Glasovi na izborima predstavljaju odraz pojedinačnih preferencija prema pojedinim programima. Ona opcija koja prikupi najviše glasova, odnosno preferencija glasača, pobjeđuje i preko proračuna pribavlja obećana javna dobra i usluge.

GLASANJE

Glasanje je metoda kojom skupina birača donosi zajedničke odluke ili izražava [mišljenje](#), obično nakon rasprava, [debata](#) ili [izbornih kampanja](#). U procesu glasanja razlikujemo birače i glasače. Birači su osobe koje imaju pravo sudjelovati na izborima. Obično su to punoljetne registrirane osobe u skladu sa zakonom zemlje ili regije u kojoj žive. Glasaci, s druge strane, su oni koji zapravo sudjeluju u procesu glasanja. To su zapravo birači koji su se odlučili dati svoj glas.

Formalno glasanje se odvija unutar službenih okvira gdje su jasno definirana pravila i procedure. Ima pravnu snagu i rezultati se priznaju od strane relevantnih institucija. Neformalno glasanje može se odvijati u opuštenijim okruženjima kao što su ankete, istraživanje javnog mnijenja i slično. Ovaj oblik glasanja ne zahtijeva službene procedure i rezultati možda neće imati pravnu valjanost. Često se koristi za prikupljanje mišljenja ili stavova, ali ne utječe na službene odluke ili politike. Znači neformalno glasanje je više informativno.

Preferencijalno glasanje sustav je glasanja u kojem građani osim mogućnosti zaokruživanja liste imaju pravo i zaokruživanja određenog kandidata s te liste. Ako se zaokruži samo kandidat, tada će glas biti važeći za tog kandidata i za listu na kojoj se on nalazi. Na [izborima za Europski parlament](#) 2013. godine prvi put je primijenjeno preferencijsko glasanje.

Tajno glasanje je metoda glasanja koja osigurava privatnost birača prilikom izražavanja svog izbora. Omogućava biračima da glasaju bez pritiska ili utjecaja drugih, čime se štiti njihova sloboda izbora. To je ključni element demokratskih izbora, jer pomaže osigurati poštenje i integritet izbornog procesa.

Izbore u Republici Hrvatskoj možemo podijeliti na izbore lokalne razine koji se odvijaju svake 4 godine u cilju izbora članova predstavničkih tijela lokalne i regionalne samouprave i na izbore državne razine koji su također svake 4 godine za zastupnike u Hrvatskom saboru odnosno svakih 5 za predsjednika RH. Također razlikujemo i međunarodne izbore npr. izbore za Europski parlament koji se odnose na neku veću zajednicu država.

DODATNI UTJECAJI

Postoje brojni drugi subjekti koji svojim djelovanjem mogu značajno doprinijeti provedbi određenog programa i politike, a najvažniji od njih su mediji. Koliko su mediji postali bitni u svakodnevnom političkom diskursu vidi se i u [sukobima među samim novinarima i njihovim strukovnim udrugama](#). čak postoje mediji i brojni portali koji se etiketiraju kao više ili manje „lijevi“ ili „desni“.

Odnosi s javnosti su usko vezani uz medije. Političari i interesne skupine uvelike koriste medije i društvene mreže kako bi indirektno promovirali svoje ideje i programe, ili pak da se u medijima skrene pozornost s drugih političkih pitanja. Primjerice, postavlja se pitanje da li je medijska rasprava oko Istambulske konvencije bila (slučajno ili namjerno) baš u vrijeme prvotne, a u međuvremenu propale odluke o kupnji borbenih aviona?

Važnu ulogu također imaju **stručnjaci** koji kroz svoje stručne komentare utječu na javno mišljenje i kolektivne odluke. Npr. u Hrvatskoj je ekonomska politika vlade predmet brojnih analiza „neovisnih“ analitičara. Osim akademske zajednice (fakulteti i instituti) analitičare pronalazimo u bankama, sindikatima, raznim udruženjima gdje često možemo pronaći suprotstavljanja mišljenja o određenoj politici Vlade. Pitanje se postavlja Tko je onda u pravu, odnosno tko ima najviše interesa utjecati na određenu političku odluku.

Za kraj, **sudstvo** i sudske odluke često mogu imati presudan utjecaj na kolektivne odluke. Npr ako se na sudu donese presuda za koju se zalaže jedan od političara to može znatno utjecati na njegovu poziciju.

INTERESNA SKUPINA

Interesne skupine imaju važnu ulogu u procesu donošenja kolektivnih odluka. Radi se o skupini građana, koji se dodatno udružuju kako bi svojim djelovanjem zaštitili svoje materijalne ili druge

interese. Radnici se udružuju u sindikate, bankari u [Hrvatsku udruhu banaka](#), studenti imaju [Studentski zbor](#) itd.

Svi oni imaju svoje interese te svojim djelovanjem nastoje utjecati na političare, ali i birokrate koji provode javne politike, a samim time utječu i na birače. Naravno, učinkovitost pojedinih interesnih skupina u postizanju svojih ciljeva se razlikuje.

Teorije koje interesne skupine vrjednuju polaze od političkog pluralizma, koji uključuje slobodu udruživanja i iskazivanja različitih interesa u odnosu na državu. Suvremeni demokratski politički sustavi ističu politički pluralizam kao svoju temeljnu značajku, što istodobno znači mogućnost djelovanja interesnih skupina. One su postale legitimni dio političkog sustava demokratskih država

U politici poznato je djelovanje tzv. lobija (*lobby groups*), koje utječu na odluke vlasti, a djeluju u prostoru izvan parlamentarne dvorane. Lobiranje uključuje izravno obraćanje pojedinim zastupnicima u predstavničkim tijelima radi dobivanja njihove potpore. Krajnji cilj lobiranja je da određene skupine građana manipuliraju političkim sustavom donošenja kolektivnih odluka kako bi maksimizirali svoju korisnost.

Drugi naziv za interesnu skupinu koja vrši pritisak na političare je grupa za pritisak ili pressure group

ŽELJEZNI TROKUT

Željezni trokut simbolički prikazuje međusobno isprepleten i interesima povezan odnos između izabranih političara, birokracije i interesnih skupina. Uz tako isprepleten odnos često se vežu pojmovi kao **lobiranje koje smo objasnili u prethodnim slajdovima**, a nerijetko i **politička korupcija** (korištenje javne dužnosti radi osobnoga probitka) Kroz lobiranje, a moguće i korupciju, stvara se trokut između političara koji donose zakone, programe i proračun, birokracije koja ih provodi te interesnih skupina koje od njih imaju koristi.